

UN LLIBRE ESCRIT A VILADRAU

JOAN SUNYOL

He rellegit amb gust el llibre que es titula *Darrera nostre un riu de flors trencades...*

El títol és, alhora, un gest de melangia i un crit d'alerta. L'autor, Enric Larreula, que també ha il·lustrat el llibre, és llicenciat en filologia catalana i s'ha dedicat, des de temps ben difícils, a la docència i al cultiu de la literatura. Ho avalen una trentena llarga de títols publicats i els premis que ha rebut.

El seu amor a la terra i a la llengua bateguen sempre al fons dels seus escrits, com també el seu afany de lluita contra totes les forces que encara ens oprimeixen o que col·laboren a la destrucció del medi ambient.

Aquest llibre va ser escrit en ocasió d'una llarga estada que va fer a Viladrau, a can Salvi, l'any 1970, i editat l'any 1982 per Editorial Pòrtic, Col·lecció El blat tendre, núm. 2. En ell Larreula s'identifica amb el poble, amb la gent i amb la natura. Ho contempla tot amb mirada filial, amb amor de germà i amb abraçada d'amic. El seu pensament projecta el seu afecte, des de qualsevol cim, quan la seva mirada enllaça el mar amb el Pirineu, fins a abastar tot el país, per enviar-hi el seu missatge:

"Quina vista més ompressionant que es veu des d'aquí dalt! Veus com valia la pena de pujar-hi? Que n'és de preciós tot això. Fixa't, tot aquest mar de muntanyes, fins aquelles del fons, tan altes i nevades. I fins més enllà i tot, darrera d'elles, fins molt més enllà de la maleïda frontera que va trencar en dos el nostre desig suprem de llibertat."

Larreula enceta el llibre parlant-nos del seu inesperat i inseparable company de camí:

"Aquestes narracions són d'aquells dies a Viladrau. I en Gonzàlez, un gos negre, d'ulls més negres encara, ja vellot, i amb els peus

blancs com si portés mitjons, manyac com ell sol, el primer dia d'arribar al poble, va acostar-se'm tot demanant amistat."

La muda petició del ca troba una resposta eloqüent en el gest de l'autor, i en González es converteix en el company de totes les seves caminades, amb qui s'estableix una afectuosa compenetració:

"Quari ens mirem fit a fit i no ens diem res (...) Quan dic qualsevol cosa i em mostres els teus ulls oberts, sincers, sense ni la més mínima engruna de malícia (...) Tinc la sensació, González, que ets una mena d'angelet disfressat de gos, que em somrius, que em comprens perfectament, però que no pots comunicar-m'ho tal com les persones estem acostumades a comunicar-nos les coses: tot parlant.

És per això que sento per a tu un gran respecte. El respecte que em mereixen les coses misterioses, tot just endevinades, profundes, entranyables."

L'autor, des de Viladrau, recorre infatigable, sempre acompanyat d'aquest gos, els camins del Montseny, parlant amb la gent, meravellant-se de la grandesa del paisatge, tan a la mesura de l'home, i observant cada un dels joiells florals que esclaten en els prats i als marges:

"Com han anat passant els dies i com han anat canviant totes les coses.

Ja és groc torrat el verd de les gramínies. I el vent les gronxa i les vincle en una dansa fantàstica de tons canviant que avancen i recullen. (...) Enlloc no es veu el groc esquitxat de la ginesta, i les estepes han canviat els pètals de paper fi per botonets de grana."

Camins enllà, el contacte de la terra l'embriaga i la viu amb passió i amb entusiasme:

"No pots imaginar-te el plaer que sento quan em descalço i amb els peus nus trepitjo la sorra gruixuda, calenta de sol, de camins de sauló, de muntanya. O la fina frescor de l'herba tendra, quan l'aire bull d'estiu i de migdia. És una sensació poderosa de benestar, de calma, de serena alegria. Com si rebés a través de la pell, la salvatge energia de la creació. Com si retornés al meu misteriós origen."



En repòs, a ple bosc, l'encisa el refilar dels ocells i ens en parla, com sempre, amb el to dels enamorats de la natura, entesa com un signe revelador de misteris que ens interroguen, de guspires que enlluernen la nostra fantasia, àvida d'encalçar secrets insondables:

"Quan acaba de ploure, els ocells sembla que cantin amb molta més força. O és a mi que m'ho sembla? Ara mateix hi ha un rossinyol que sembla que no pugui ser, de tant que refila. El sents entre els altres? I mira que n'hi ha una bona colla cantant i tots ho fan diferent. No sé si celebren que ha plogut o que ha deixat de ploure. Entre ells, què deuen dir-se quan canten?"

El bosc, viscut com una entitat viva, i amb l'ànim obert a les mutacions més espectaculars, arrossega l'autor a un cant líric, urgent, apassionat, que vol assimilar tota la bellesa, efímera, d'un instant irrepetible, per a servir-la a l'estoig dels records permanents:

"Corre! Vine! Això no ens ho podem perdre! S'ha calat foc de colors al bosc caducifoli.

El sol ha aconseguit de traspasar l'escut de boires i al seu pas s'han encès de tardor tots els vessants de la muntanya. Els arbres han inflammat llurs capçanes radiant. I el vent, quan els agita, en desprèn infinitat de guspires grogues que arrenquen a volar i, zigzaguejant, van a fondre's en un tou de fulles mortes.

No t'aturis! De pressa! Vull rebre damunt meu la pluja esbojarrada de fulles de novembre. Vull sentir-me endut, per la dansa màgica que assoa la boscada. Vull arrencar a volar com una fulla més entre les altres. Vull morir abrindat per aquest foc de colors que se m'emporta.."

"Prop del Molí Vell ens fiquem dintre el túnel de branques de la riera. I caminant per l'aigua, la resseguim amunt i avall fent visita d'inspecció als petits tolls on s'arreceren, belluguets, dotzenes de sabaters.

El sol, que es filtra a través del sostre atapeït de fullaraca, omple la riera de remoloses gotes de llum que reboten al mirall de l'aigua, per aturar-se finalment, a la panxa de les fulles del vern i de l'avellaner."

Les pàgines on Larreula al·ludeix a persones que ha conegut, amb qui ha parlat o que ha vist, destil·len una fonda comprensió de la naturalesa humana, com en les que dedica a la Ramona:

Veus, aquesta caseta tan bonica, és la de la Ramona.

Aquests darrers anys han construït unes torres tan immenses per aquests volts que la casa de la Ramona s'ha fet petita, petita, entre elles, com si fos de joguina. Però quan va ser feta, ja fa bon grapat d'anys, aquesta casa va ser l'admiració de tot el poble.

La Ramona va ser una dona distingida. Bellíssima. Havia treballat en una galeria d'art i era amiga i model de pintors, escultors i escriptors.

Havia viatjat per Europa i havia vist paisatges meravellosos. Però va conèixer Viladrau i se'n va enamorar. I no va parar fins que s'hi va fer una casa. Així, de mica en mica es va anar dreçant en aquest turó entre sol i ginesteres, aquesta casa de joguina davant del Matagalls.

Quan va ser acabada del tot, i els llums, i les figuretes de porcellana, i els farbalans de les cortines de cretona omplien de bon gust aquell palau minúscul, la Ramona va venir a recloure-s'hi com una monja que es fica en un convent de clausura.

Mai més no se n'ha mogut, i va desar la seva vida passada com aquell qui tanca un llibre acabat de llegir.

Ara, la Ramona s'ha fet vella i s'ha engreixat força i el dolor li mossega fort totes les articulacions.

Li costa molt d'arribar fins al poble i no surt gaire de casa. I quan ho fa va sempre amb el seu gosset pelut, petit com una sabatilla arrissada.

Ara la Ramona camina molt a poc a poc i coixeja d'una manera que ja no intenta dissimular. Però quan la mires a la cara veus a través de la teranyina dels anys aquella bellesa que va ser l'admiració dels artistes sensibles.

Ramona, jo, ha ho veus, sóc d'una altra època. Però m'ha agradat de pujar fins aquí, prop de casa teva, per enviar-te a través del silenci un petó a cada galta.

Què, Gonzàlez, tornem a casa a dinar?

Es devia impressionar fortament en topar-se amb en Pep Bagent, aquell cec que anava:

"des de Cal Sac, a una hora i mitja de Riells, fins a Can Salvi, a Viladrau, a peu, tot sol, sense veure-hi gens.

Hores i més hores de caminar pel bosc, per camins estrets, festejant barrancs, timbes i esquers. Hores i més hores de caminar per un paisatge esquerp, cantellut, perillós. Hores i més hores d'anar tustant amb el bastó cada pedra, cada arbre, cada raconada, cada desnivell.

Hi havia vingut quan hi veia i no va voler deixar de venir-hi quant la foscor més absoluta va anar engolint-lo implacablement."

El record d'en Michelin posa una nota agredolça a les pàgines del llibre. El miner li havia obert les portes que el portaven a admirar les meravelles recloses al cor de la muntanya:

"Recordo, ja fa anys, quan vaig pujar per primera vegada a la mina. Amb quin entusiasme m'hi va fer entrar, i com me la va fer recórrer tota. I jo amb uns ulls àvids com d'infant i el cor una mica encongit descobria la increïble bellesa de les vetes d'espàt fluor a mesura que el llum de carbur es menjava el misteri de la fosca. Tu no saps que és una veta de fluorita... El llum que duia en Michelin encenia al seu pas la roca de cristall de colors i milions d'arestes resplendents feien de mirallets pampalluguejants.

¿Ho sabies que el Montseny per dintre té l'ànima de vidre?

Ell, en Michelin, reia davant el meu astorament i s'anava ficant més i més endintre. Totes les meves sorpreses, les meves dificultats, la meva petitesa davant d'aquell món insòlit, li donaven vida. Era feliç de poder-me mostrar el seu món, la seva feina, la seva importància. (...) Amb el cabell negre enganxat al cap, pentinat amb clenxa, semblava, segons com, un nen gran a qui haguessin posat pantalons llargs. La cara, però, la tenia revellida, amb arrugues profundes i abundants, tot i els seus escassos vint-i-set anys. (...) Ens vam fer amics. Era impossible no fer-t'hi amic. No és que tingués molta gràcia a dir les coses, però en deia moltes i sempre reia."

Larreula recorre, amb el seu gos, tots els camins de muntanya. Puja als cims, travessa els plans, s'endinsa als boscos. I ha de servir-ho com un secret, davant l'escepticisme i la incredulitat d'en Florenci del Veïnat:

"No t'estranyis, amic meu, no t'estranyis que en Florenci del Veïnat no es vulgui creure que avui venim de la Creu de Matagalls. És inútil que lo expliquem fil per randa el nostre itinerari. Buc de Riols, Coll Pregó, la Creu, el Pla de la Barraca, Sant Segimon, l'Erola i cap a casa. En Florenci del Veïnat no s'ho vol creure." —I ca!— ens engalta— Que us penseu que hi puja qui vol en aquesta muntanya? Aquesta muntanya és molt traïdora i perillosa i té unes timbes que fan esgarriar només de pensar-hi. Més val que no li diguem res. (...)

¿Què en trauríem de fer-li entendre que la muntanya ja no és el que es pensa?"

Sovint, per camins que l'herbei ha envaït, els sobta la visió de les masies buides, abandonades. Portes obertes, finestres esbatanades, esquerdes, són la veu agònica de les cases d'on ha fugit la vida per sempre.

"Cada vegada que ens fiquem a tafanejar en una d'aquestes cases abandonades, t'asseguro que acabo entristint-me. I, malgrat tot, no puc evitar d'entrar-hi, de resseguir-les totes de cap a cap i d'estar-m'hi molta estona observant-ho tot amb molta calma i deixant anar el meu pensament. (...) I em fa estrany pensar que només fa deu anys totes aquestes cases eren una bullida de vida, d'activitat, i qui sap si d'esperança. (...) Què ha passat amic meu? Què ha passat que ha convertit aquests centres d'activitat humans, que eren les masies, en calaveres de conques buides que miren nit i dia els camps que les envolten. Quin canvi més radical i més veloç que s'ha produït en aquest nostre país."

Tota la poesia amb què l'autor s'endinsa en els boscos, en els prats, vibrants de maragda, en les flors, en les ermites i en les persones, es tenyeix de desànim en comprovar com la gent, indiferent a la bellesa, al silenci i a l'encís que brolla d'ombres i de llums, de colors i de vida, castiga la naturalesa i la malmet amb manifesta irracionalitat.

"Res, no fa ni un parell d'anys, no hauria pogut imaginar-me que un dia hauria de partir-me el verd de Coll pregó amb quinze motos escandaloses, llançades, com una canilla esbojarrada, a la destrucció de la quietud. Ni que per l'estretíssim camí que va a la creu m'hauria d'apartar per deixar pas a cap vehicle motoritzat. (...) Ai Gonzàlez, Gonzàlez! que tot això s'acaba infinitament més ràpid que no pas em pensava."

Cap al final del llibre, sembla que Larreula sintetitzi tots els pensaments que ha anat elaborant i els exposa en forma de falla quan diu al seu gos:

"Atura't un moment, gira't i observa. les nostres passes han obert dos solcs profunds en aquest prat on les flors són atapeïdes. I tu i jo

ens hem vist, ni sé com, enmig del prat i ens hem hagut d'obrir pas aixafant, malmetent, colltorçant. Fixa't darrera nostre quina destrossa. Com dos rius de flors trencades... Potser no cal encaparrar-s'hi. Tard o d'hora aquests dos solcs que hem obert tornaran a tancar-se. La prada es reparà i naixeran noves flors que engoliran lentament les nostres petjades. (...) Així passarà amb totes les coses, amic meu. El temps s'ha endurà tot com si fos aigua. Del nostre caminar per aquest món, dintre d'un temps no en quedarà la memòria. (...) I penso en el que he viscut fins aquest moment. En tota aquesta vida nova passada. Si pogués refer els antics camins, quantes dreceres no faria ara. Però el que ha passat, passat està. I em trobo amb les mans buides, encetant camins a l'herba altra vegada. (...) Darrera nostre deixem un camí fet. Quantes il·lusions i quants fracassos que hi queden a les vores. Darrera nostre la vida es va enduent un riu de flors trencades."

Un llibre, el de l'Enric Larreula, que, a través de l'observació de petites i grans coses, ens presenta un viu mosaic de vida natural i humana, on les reflexions neixen de l'agudesia poètica i de la ironia amb què l'autor va subratllant-ho tot.

Un llibre que pot esdevenir, en unes mans hàbils, un bell instrument de formació humana.

DARRERA NOSTRE UN RIU DE FLORS TRENCADES ccc Enric Larreula



EL BLAT  TENDRE